57. évfolyam Cluj — Kolozsvár 1926. jan. hó 17. 3. szám.

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA. TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET, ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE. MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapitó tagdija 2000 lei, rendes tagdija évi 100 lei, kisgazdák és tisztviselők részére 50 lei. A tagok az Erdélyi Gazdát 100 lei pótdij ellenében kapják.

A lapfelügyelő bizottság felügyelete mellett felelős szerkesztő és kiadó: TÖRÖK BÁLINT AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési dij nem tagok részére: Egy évre 250 lei Negyed évre 75 lei Fél évre 125 lei Egyes szám 5 lei

Románia mezőgazdasága és az áruforgalom nemzetközi szabaddá tétele.

Irta: *Dr. Szász Ferenc.*

A nemzetek szövetségének gazdasági bizottsága egy nagyszabásu egyezmény tervezetet dolgozott ki, amelyben a szerződő államok köteleznék magukat arra, hogy *eltörlik a ki* és beviteli vámokat egy fél év leforgása alatt.

Hiszen a szélsőségekhez már hozzászokhattunk; legnagyobb zivatar után ragyog legfényesebben a nap, de azért mégis furcsa lesz az, ha azokon a határokon át, melyeken egy gombostűt sem lehetett átvinni több jegyzőkönyv felvétele és vámilleték nélkül, egész tehervonatok fognak átfutni megállás és elvámolás mellőzésével. Nem hisszük, hogy az ideális értelemben vett szabadkereskedelem korszakához érkeztünk, de kezd derengeni!

Hiszen eddig is voltak nemzetközi megállapodások egyes államok között, melyek a kereskedelmet, a vámokat és a termelést szabályozták és igen sok európai állam *a legtöbb kedvezményes záradékkal kötött* szerződések alapján állott, mely szerződés szerint a szerződők kötelezték magukat, hogy egymást ugyanolyan előnyökben részesitik, mint a minőben a legtöbb kedvezménnyel biró államot részesitik. De ugy ezek, mint a termelési szerződések, a nemzetközi jog egyéb szabályaival együtt, igen elasztikusak voltak. Hogy csak egy példát emlitsek meg, 1902-ben Brüsszelben létre jött egy egyezmény, mely a cukor termelést lett volna hivatva szabályozni; — de a szerződés aláirása fakultativ volt és igy nagyobb eredményeket nem is érhetett el, — értve alatta világkereskedelmi rezultátumokat.

A most tervbevett egyezmény, mint a nemzetközi jog annyi más szabálya, szintén nem lenne egy államra sem kötelező, de számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy kénytelen lesz sorjában minden állam aláirni, ha a nemzetközi kereskedelmi forgalomban eredményesen akar résztvenni.

Az első kérdésünk az, hogy a román kormány hova tette a szerződés tervezetet? Minden államban tárgyalják a gazdasági szervek és véleményt adnak róla kormányaiknak. Most volna itt az ideje annak, hogy a mezőgazdasági kamarák megvitassák ezt a dolgot, hogy egészséges itélettel és javaslattal, öregbülve, előbbre menjen az ország sorsa.

A szerződés tervezet részletes ismertetését egyelőre feleslegesnek tartjuk, inkább azzal a kérdéssel jőjjünk tisztába, hogy ránk *nézve* romániai gazdákra, mit jelentene a *szerződés* megkötése.

Egészen általános és egyszerü felelettel elintézhetjük a dolgot: a szerződés megkötése igen előnyös lenne a mezőgazdasági termelésre.

Agrár állam vagyunk és nyersterményeinknek vám nélkül való ki- és bevitele az árak emelkedését eredményezné, mert teljesen hozzá kellene simulnunk az európai piaci árakhoz. Áraink végre világparitáson mozognának, bekalkuláva a mindenkori szállitási dijakat, mint árcsökkentő tényezőt.

Kereskedelmi utunk, a Duna, mezőgazdasági nyers, esetleg ipari termékeinknek kiválóan előnyös szállithatóságot biztosit. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy a Rajna-Duna csatornán át termékeink olcsó vizi uton, egész Északi tengerig juthatnak, ugy nem vonható kétségbe, hogy fogunk konkurálni más államok termékeivel.

Nem lesz a mi dolgunk ennek eldöntése, hogy Románia csatlakozik e az egyezményhez, vagy sem, de az *„igen“*, vagy *„nem“* hatását mi fogjuk legjobban érezni, mi gazdák, akik Románia lakosságának több, mint háromnegyedét tesszük ki.

Egyelőre minden hallgat arról, hogy *Románia milyen álláspontot* foglal el a készülő szerződéssel szemben, pedig a nemzetek szövetsége minden államnak megküldötte a tervezetet.

Az állam háztartás feladata is nehéz. Gondoskodnia kell a megapadt vámtételek pótlásáról. Az az ország azonban, amelyik polgárainak gazdasági megerősödésében keresi majd a pótlást, az polgárainak növeli adózó-képességét és jólétét. Mindkettő egyformán kivánatos!

Egyelőre ennyit erről a fontos kérdésről, várjuk: megkérdeznek e bennünket vagy sem?

A dán szövetkezeti ügy fejlődése.

Irta: *Reichenbach Béla.*

Dánia minden tekintetben agrárállamnak mondható. A dán mezőgazdaságnak igen nagy erőssége az a szövetkezeti hálózat, amely az egész országot behálózza és a dán gazdáknak a termelésnél és a termés értékesitésénél egyaránt nagy segitségére van.

Ha a dán szövetkezeti életet tanulmányozni akarjuk, nagyon hasznos azok történelm fejlődése. A szövetkezeti élet Dániában 1866-ban kezdődött, amikor is Thistedben a munkásság szociális helyzetének javitása végett megalakult angol mintára az első *fogyasztási szövetkezet.* Azóta a fogyasztási szövetkezetek a városokban és falvakban egyaránt erősen elszaporodtak s a mezőgazdasággal foglalkozó lakosságnak is nagy hasznára vannak. Csak a nyolcvanas évek elején kezdtek azonban létesülni az akkori gazdasági viszonyok hatása alatt a tipikus dán gazdasági szövetkezetek, amelyek döntő befolyással voltak a dán mezőgazdaság fejlődésére.

A szerencsétlen végzetü 1864. évi háború felrázta a Dán nemzetet, megindul a restaurációs munka, amely kul urális, politikai és gazdasági téren is nagy eredménnyel járt. Ebben a restaurációs munkában a legelső és legfontosabb volt a nép kulturájának emelése. Különösen nagy szolgálatokat teljesitettek e tekintetben az ugynevezett népfőiskolák, amelyek a nép látókörét látogatták és hozzászoktatták, hogy necsak a saját dolgai érdekeljék, hanem az összetartásban keresse saját magának s egyben az országnak is boldogulását. Ezek az iskolák emelték a nép öntudatát, de emelték egyben kötelességérzetét is, amellyel az egyén a köznek és a hazájának is tartozik.

A nép kulturális fejlődésével együtt jár a gazdasági téren való haladás is.

Ilyen viszonyok közt köszöntött be a mult század hetvenes éveiben a tengerentuli államok miatt az európai agrárkrizis, mely Dánia mezőgzdasági rendszerét a már vázolt módon átalakitotta. A dániai gabona-gazdálkodás állattenyésztőgazdálkodás lett és főleg a friss fogyasztásra való állati termékek előállitása és kivitele mutatkozott Anglia és Németország közelsége folytán a legjövedelmezőbbnek.

Az üzemrendszer ezen átalakulásának azonban eleinte főleg a nagybirtokok látták igazi hasznát. 1882-ben azonban Hjeddingben (Jütland) megalakult az első tejszövetkezet, amely a dán mezőgazdaság fejlődésének egy fontos mérföldköve, mivel a tejszövetkezetek eltüntették azt a különbséget, ami idáig a tejtermékek minőségében és árában a különböző nagyságu birtokok közt a kisbirtok kárára fennállott. Ezzel a kis gazdaságokban is az állati termékek előállitása lett a gazdálkodás fő üzletága.

A tejgazdasággal karöltve fejlődött a hustenyésztés is, ami különösen azóta nyert na-

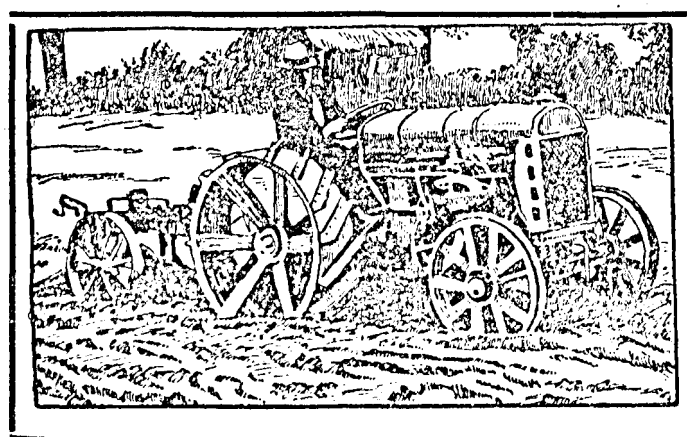

Legujabb tipusu FORDSON TRAKTOROK

3731 gazdasági gépek és autók, HOFFER és SCHRANTZ cséplőgépek lerakata

„PERRY“ cégnél. Cluj, Strada Regina Maria No. 2. Telefon 999. szám.

Ahol a mai naptól kezdve a gyár utasitására mélyen leszállitott árakon részletfizetésre szerezheti be gépszükségletét.

gyobb lendületet, amióta az 1887 ben megalakitott első szövetkezeti sertésvágó- és feldolgozótelep létesült s ennek nyomában mindenfelé létesültek hasonló telepek. A tejszövetkezetek és a szövetkezeti sertésvágó- és feldolgozótelepek által a gazdák érdeklődése a termelésen tul, az értékesitésre is kiterjedt. Meggyőződtek, hogy a termelt árunak feldolgozásával, kiváló minőségével lényegesen fokozható az á·u értéke s ez a *belátás a dán mezőgazdaságnak bizonyos fokig ipari jelleget adott.*

A dán szövetkezetek történelmi jelentőségére jellemző, hogy azok nem felülről jövő propaganda, sem politikusok, közgazdák és szövetkezeti tagok munkája nyomán keletkeztek, hanem gyakorlati élet szüksége hozta azokat létre. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy csak az iskolák, főleg a népiskolák által teremtett népkultura és a dán nép faji sajátsága mellett volt ez lehetséges. Nálunk azonban nagyon is szükség van a szövetkezeti propagandára.

A dán szövetkezeteknek egy további jellemző sajátsága, hogy minden tekintetben és a legteljesebb mértékben távol tartják maguktól a politikát.

A különböző irányu szövetkezetek üzletileg egymástól teljesen függetlenek, egymás munkáját azonban rokonszenvvel kisérik, sőt általános érvényü kérdésekben közös központi szövetkezeti szervük u ján egységesen lépnek fel.

A szövetkezeti tőke megszerzése rendesen kölcsön utján történik. Ezek a kölcsönök valamilyen formában a tagok felelősségén alapszanak. Kivételes dolog tehát az, hogy a szövetkezeti tagok fizessék be a tőkét. Ennek a rendszernek az előnyei természetesen kétesek és előfeltétele nagyobb szövetkezeti szellem, mint ami nálunk van. Megjegyezendő azonban, hogy a későbbi években a szövetkezetek vezetősége általában arra törekszik, hogy megerősitse a szövetkezeteket és pedig nemcsak azáltal, hogy meglegyen a szüséges forgótőke, hanem tartaléktőkét is kivánnak teremteni az esetleges veszteségek fedezésére. A tagok ezzel szemben többnyire nagyobb osztalék szerzésére törekedtek, ujabban azonban mindinkább előtérbe lép az ő részükről is a nagyobb megerősödésre való törekvés.

A szénsavas mész milyen fajtájával fedezzük háziállataink mészszükségletét.

Irta: *Dr. Zaitschek Artur.*

Arra a körülményre való tekintettel, hogy a jó réti szénától és a pillangósoktól eltekintve, a gabonafélék szalmája az összes gabonamagvak, gyök- és gumóstakarmányok, továbbá a legtöbb ipari eredetü abraktakarmányok mészben szegények, silányabb szálastakarmányon tartott állatoknál is elég gyakori, kizárólag magvastakarmányon tartott állatoknál pedig állandó a mészhiány. Hogy az állati szervezetben a só-egyensuly, vagyis a lugos és savas hatásu anyagok között a szükséges arány meg ne zavartassék, az esetleges mészhiány pótlására csak oly vegyület használható, amellyel a szervezet savtöbbletét nem szaporitjuk. Ezért használunk a mészhiány pótlására *szénsavas meszet és nem foszforsavas meszet*, mely utóbbinak használata csak akkor indokolt, ha mészhiány mellett foszforsav hiányról is van szó.

A szénsavas mész tudvalevőleg kétféle alakban, mégpedig vagy mint *mészkőőrlemény*, vagy mint *iszapolt kréta* használtatik. Mind a két készitmény chemiai értelemben véve szénsavas mész, azonban ásványtani és geológiai szempontból elég lényeges közöttük a különbség. A mészkő a legrégibb korszakok kőzetalkotója, a kréta pedig csak az ezeket követő későbbi krétakorszakban kezd előfordulni. A mészkő továbbá tulnyomólag édesvizi eredetü, a kréta pedig tulnyomólag tengeri képződmény, mely csaknem kizárólag tengervizi lények vázmaradványaiból képződött. Fizikai tulajdonságait tekintve pedig a kréta puhább anyag, mint a mészkő, mely tulajdonságainak köszönhető, hogy a táblán nyomot hagy.

Ugy elméleti, mint gyakorlati szempontból fontos volt annak megállapitása, vajjon az iszapolt kréta és tiszta mészkőliszt egyenlő értékkel birnak-e gazdasági állataink mészszükségletének pótlásánál. E kérdés megvizsgálása céljából a mult ősz folyamán két yorkshiresüldőn anyagforgalmi kisérleteket végeztünk, megállapitva a takarmánnyal bevett és a bélsárral és vizelettel kiadott kalcium, magnézium, foszfor és nitrogén mennyiségét.

A kisérleti állatok igen jól értékesitették a kétféle mészkészitményt, melyek tekintélyes mészlerakódáshoz vezettek a következő adatok szerint. A két kisérlet átlagában ugyanis:

	100 kg. testsulyra lerakódott	1 kg testsulyszaporulatra Ca O gramm
Mészkőőrlemény hatására	— 33·67	25·97
Iszapolt kréta hatására	— — 28·30	24·42

A fenti adatok között mutatkozó eltérések megitélésénél tekintetbe kell venni, hogy ezen adatok megállapitásánál a testsulyok is szerepelnek, már pedig a malacok testsulyának és igy testsulygyarapodásának megállapitása elkerülhetetlen hibákkal ván egybekötve, mert a testsulyra az ivóvizfelvételnek, továbbá a bélsár- és vizelsüritésnek számitásba nem vehető befolyása van. Ez okból a kétféle szénsavas mész hatására lerakódott Ca O mennyiségeket a gyakorlat szempontjából azonosoknak tekinthetjük, úgyhogy

100 kg testsulyra kereken — — 30 gr
1 kg testsulyszaporulatra — 25 gr

mészoxid (Ca O) rakódott le kisérleteink átlagában.

A 25 gr mészoxidlerakódás kereken 44 gr szénsavas mészlerakódásnak felel meg. Ezen mészmennyiség biztositására, tekintettel a kereken 75%-os értékesitésére, 1 kg testsulyszaporulatra 60 gr szénsavas mész adagolása volt szüséges. Az a mészmennyiség, melyet a malac a szokásos takarmányával és az ivóvizzel elfogyasztott, oly kevés, hogy bizvást elhanyagolható.

A mészszükséglet fedezése egyaránt alkalmas az igen tiszta minőségü mészkő lisztfinomságu őrleménye és az iszapolt kréta. A gazda érdeke, hogy a két készitmény közül az olcsóbbikat vásárolja. Annak megállapitása, hogy krétából vagy közönséges mészkőből készitették-e a szénsavas takarmánymeszet, továbbá vajjon a nyersanyagot szárazon őrölték-e vagy iszapolták e, teljesen felesleges, eltekintve attól, hogy ezen kérdésekre biztonsággal megfelelni sok esetben alig tudnánk. A szénsavas takarmánymésztől azt kell kivánni, hogy lisztfinomságu legyen s *legalább* 95 százalék kalciumkarbonáttartalom és legfeljebb 1·5 százalék magneziumkarbonáttartalom mellett az állati egészségre ártalmas anyagokat ne tartalmazzon.

Kifejlődött hizó- és igásállatoknál a szálastakarmány rendszerint fedezi a mészszükségletet, csak igen aszályos évek után csappan meg a szálastakarmányok mésztartalma annyira, hogy szénsavas mész adagolása szükségessé válik. Igen jó szolgálatokat tesz még a szénsavas mész kifejlődött szarvasmarhánál akkor is, ha az a sok zöldtakarmányt, répaszeletet, törkölyt vagy nagymennyiségü leveles répafejet fogyaszt. *Szénsavas mész állandó adagolását kivánják a növendékállatok, beleértve a csikókat is.* Nagy a mészszükséglet továbbá *a tejet adó állatoknál*, nevezetesen a jó fejőstehénnél és szoptató kocánál. A tehén 1 liter tejben 1·6 gr, a kocka 2·5 gr meszet ad ki. E mészszükséglet fedezése nélkül még a legjobb és legbőségesebb takarmányon tejelő állat is csakhamar leromlik.

Mentsük meg a juh és szarvasmarha állományunkat.

Irta: *Bodor Kálmán.*

Szaklapokban és napilapokban egyaránt sokszor jelentek meg felhivások a májmétely elleni védekezésre, de talán soha sem volt olyan aktuális a védelemre való felhivás, mint napjainkban.

Nagyon sok gazdálkodó nyilatkozott előttem az ősz folyamán a mételyről és mondhatni, egyöntetüen azon a véleményen voltak, hogy állományuk nincsen fertőzve. A próbavágásnál egy juhban csak 10—15 mételyt találtak, ami nem veszélyes. Kérem gazdatársaimat, vizsgálják meg alaposan az állataikat és akkor bizony szomoruan fogják tapasztalni, hogy *a fertőzés olyan nagy foku, amilyen még praxisukban nem fordult elő, mert még az 1913. évinél is jóval nagyobb.*

A vizsgálandó májat 15—20 darabra kell felszeletelni és az egyes darabkákat nyomogatva, annak epe ereiből tényleg legfeljebb 20—25 darab kifejlett nagy métely fog előkerülni. Erősebb nyomásra azonban egy kevés sárgás szürke váladék fog kibugygyanni az epe utakból és hajszál erekből, amely váladékot, ha késsel lekaparva, egy tál vizbe teszszük, ahol a nyálkát a viz feloldja, rengeteg 3—10 mm. nagyságu apró métely száll le a tál fenekére. Ezen apró jószágot nagyitó üveggel vizsgálva, abban egészen jól kivehetjük ugy az erezetet, mint a szivókákat. Egyetlen kis darabka májszeletből 90 darab kis mételyt sikerült kiszednem és *egy teljesen egészségesnek látszó 4 éves ürü mályában 1200 szem apró férget találtam.* Egy darabka májat felküldtem a budapesti állatorvosi főiskolába vizsgálat végett, ahol az apró férgek 1/3 részét nagy fajtájunak nyilvánitották.

Tekintettel arra, hogy 100 darab nagy métely az állatot már nagyon lerontja, elképzelhetik gazdatársaim, hogy a vizsgálataim alatt talált rengeteg mennyiség a fertőzött állományok teljes kipusztulását fogja maga után vonni, ha idejében nem orvosoljuk a bajt.

A veszély nagyságának megvizsgálására röviden közlöm a májmétely fejlődését és kártételét:

Kétféle májmétely van és pedig a kicsi lándzsás, amely teljesen kifejlődve sem nagyobb 8—10 miliméternél és testén nincsen szőrözet; a nagy széles métely 20—25 mm. hosszu és 10—15 mm. széles és testét apró szőrözet fedi, amivel mozgásakor izgalomba tartja az állat máját.

A kicsi mételyt nem tartják olyan veszélyesnek, de ha nagyon sok van belőle, akkor az is okozhat pusztulást.

Leuckart természettudós szerint egy szem kifejlődött métely a májban 38.000 petét termel, ami az állat bélsarával kikerül a trágyába, vagy a legelőre, ahol száraz talajon elpusztulnak, ha azonban nedves földre jutnak, amelyet elönt a viz, vagy vizbe kerülnek, ugy életben maradnak. A bennök lévő embrió csak a vizben fejlődik ki éspedig annál hamarább, minél kedvezőbbek erre a feltételek, vagyis minél magasabb a hőmérséklet. A csillagos Miracidium pár hét alatt kifejlődik a petéből és kiszabadulva a petéhéjból, bevándorol egy kis édes vizi csigába, a Limuacus minutusba, amely a nedves legelőkön gyakori és a füszálak alsó részére felkuszik Egy ilyen csigába 10—15 kis métely álca is befurakodik és ottan csira tömlőkké alakul át. Egy csiratömlő 300—400 csirát is termel és ezek szerint egyetlen májmétely, kedvező körülmények között, 10 millió mételyt termelhet életében. A kis csigát a juh-, vagy a szarvasmarha legelés közben a füvel lenyeli, amidőn is a gyomorba jutva, a csiga felemésztetődik, a kis 1 mm. hosszu csira pedig a vérkeringéssel a májban lévő epentakba kerül, ahol 3—4 hónap alatt ivaréretté válik.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A májmétely élettartama a májban 2—4 év, de kivándorlásuk már 1 év mulva kezdődik s igy a mételyes állat, ha el nem pusztul, hosszu évekig fertőzi a legelőt.

Fertőzés az év bármely szakában lehetséges, de rendesen a nagyon esős évszakban áll fent, igy az idén az ősszel fertőződtek az állatok és a bennök lévő métely most van fejlődésben. A mételyek százai az epeutak falából vért szivnak és igy állandó izgalomban tartják az állatot és a májban gyuladást okoznak. Természetesen, amig a féreg kicsi, addig nem vehető észre a kártétele, de a fejlődéssel rohamosan romlik a gazda állata, mig teljesen leromolva elpusztul.

A régi időkben rengeteg állat pusztult el a métely következtében és semmi orvosság nem volt ellene. 1917-ben dr. Marek, budapesti állatorvosi főiskolai tanár feltalálta világraszóló szerét a ‚Distolt" amelyet a budapesti Chinoin vegyészeti gyár nagy mennyiségben termel és ezzel meggátolta a métely kártételét.

A „Diztol" feltétlenül biztos szer a nagy métely ellen, a lándzsára nincsen feltétlen ölő hatása, de nagyon sok elpusztul tőle, csak nem szabad megvárni, amig a juh, vagy szarvasmarha teljesen leromlik és már máj gyulladást kapott, mert akkor már semmi sem segithet az állaton. 2 darab nagyon mételyes juhon az idén kipróbáltam a „Distolt" 6 grammot adva egy ürünek. 3 hét mulva levágva egyetlen szem nagy mételyt sem találtam, el lenben kevés aprót (lándzsást) kaptam. A 3 hét alatt mindkét juh teljesen összeszedte magát és fejenként 2 kilót gyarapodott.

De minek kell bevárni a betegség legutolsó stádiumát? Azért, hogy a drága takarmánnyal a mételyek millióit tápláljuk? Azért, hogy a juhainkon lévő fele gyapjut és hust elveszitsük, vagy szarvasmarhánkról 60—100 kiló hus leessen?! Nem kedves gazdatársaim, ezt senki se várja meg, hanem mint előbb is mondám, distolozzunk, mert akkor 3 nap mulva a métely állatainkból kipusztul és a takarmányt az állat jól fogja értékesiteni.

A „Distol" használati utasitását felesleges leirnom, az minden adagon rajta van, csak arra kell vigyázni, hogy az orvosságot az állat biztosan lenyelje, mert csak akkor várhatjuk a hatását. A „Distol" romániai főlerakata Gergely Ferenc utóda, kolozsvári drugoistánál van, aki felvilágositással szivesen szolgál bárkinek.

Sülelmed, 1926. január 9.

Emlékezzünk mult időkről.*

Irta: *Dezső Miklós* ny. szől. és bor. főfelügyelő.

I.

Megigértem e kedvelt lapunk egyik előbbi számában, hogy egy kis visszapillantást teszek a multba. Azok közül, akik az itt leirandókat olvasták volna avagy átélték volna, aligha élnek. Azért fogok tollat és e lapok hasábjain irom le, mert e lap az, amely az érdekeltek asztalára kerül és a *mult hagyományai oly gazdagok, hogy a jelen eseményeinek azokat követni kell,* hogy ezek méltán sorakozzanak amazokhoz, sőt a jelen viszonyai között feltétlenül mulják fölül amazokat, amint ezen folyamat ma szépen igérkezik is.

De miután a mult évszázad kimagasló fróiról, cselekedeteiről, küzdelmeiről és azok eredményeiről szedtem csokorba nehány mérföldes csizmával lépő adatot — elől kezdem.

Élt a mult század elején Budán egy Schams Ferenc nevü iró, aki Európának majdnem minden államával megismertette magát és gazd. kertészeti, szőlőszeti egyletek tagja, levelezője stb. stb. volt. 1838-ban Pesten jelent meg „Bortermesztés és Borkészités" cimü folyóirata. Harmadik füzet első és második lapján igy ir: *„Egy jó szó annak idejében."* „Magyarország oly bortermő, hogy *bora minőségére* nézve alig mérkőzhetik vele a *világon* egy ország, mennyiségére nézve pedig csak Franciaország haladja felül. (Akkor még igy volt, ma sajnos több állam kerül előnkbe.)

A *bor oly drága kincse* az országnak, mellyel hazánkat az *ég áldotta meg,* s ugyanazért *csak ez az egy* termesztménye az, mely *bármily vetélkedő társsal megmérkőzhetik.* A gyapjú, mely több évek óta Magyarországnak oly gazdag aranybányája lőn, idővel ha ki nem fogy is, kevésbé jutalmas lesz, mert már a németek, lengyelek, muszkák, de leginkább az angolok Ausztráliának tág pusztáin vetélkedve és páregyenben lépnek fel, de a *bortermést* az adakozó *természet ajándékát,* — mely *áldásos javaival* Magyarországot *oly gazdagon felhalmozta, — el nem vehetik.*

Azért a földünk ily nagy kedvezésére támaszkodva, az égnek ezen *szétdulhatlan örök működésére* fökép kell figyelmeznünk, s adományainak *lépcsőnkénti* javitásában soha *ki ne fáradjunk,* mert valamint a bor már előbbi időkben országunkat nagyobb virágzásba hozta, úgy ezután is gazdagságát gyarapitani, és *több millió* emberek *boldogságát,* szerencséjét a *jövendőre megalapitani fogja."*

Ma-holnap 100 éve igy irt Schams. Kérdem: tulzott valamit?... A leghatározottabban állitom 44 évi praxisom után, hogy csak jó sejtelemmel, de nem elég szigoru eréllyel irta meg az arany tiszta igazságot...

Lépjünk egy óriási nagyot, majd az alábbi szövegben megtaláljuk azok neveit, tetteit, eredményeit, akik 1868-ig a szőlőszet terén dolgoztak.

1868 aug. 3 án egy nagy hazafi, Somsich Pál igy ir: „Nyilt levél dr. Entz Ferenchez. Tisztelt barátom! A természetnek azon *sok ajándékai* közül, melyekkel Magyarországot a *gondviselés megáldotta,* ha nem legelső helyen, bizonyára *első sorban emlitendő a szőlő.*

A szőlő, mint gyümölcs, mai nap már kereskedelmi szempontból is fontos; — a szőlő nedvéből készült *bor pedig világkereskedelmi cikk!*

Mi magyarok, kiknek hazájában annyi *nemes szőlőfaj terem, annyi jeles bor készül* és *még több készülhetne* (sic), fájdalom — a *világ kereskedésnek* bor tekintetében *alig vagyunk részesei,* annak hasznát *igen kis mértékben élvezzük.*

És miért?... Százan fejtegették már e kérdést, száz féle útakat módokat ajánlva, melyeken elindulnunk kellene, hogy borainkat a *világ piacára juttathassuk, ott* másokkal a *versenyt kiáthassuk,* s az igy nyerhető hasznot hazánk részére biztosithassuk.

Eddigi törekvéseink azonban majd mind meghiusultak, legalább a keresett várakozásnak nem feleltek meg.

Pedig a *szellemi fejlődésnek* vivmányai *anyagi képesség nélkül nem érvényesithetők.*

Berzsenyinknek klassikus mondata: *„Ész, pénz ad mindent, de csak együtt osztanak áldást",* örökké igaz marad; — azért haladásunk mindaddig csonka lesz, mig anyagi képességeinket szellemi fejlődésünkkel összhangzó arányba hozni, egyenlő magaslatu szinvonalra emelni nem sikerül.

— — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — —

Adjunk ki borászati füzeteket, melyekben

1. szőlőink kezelését, talaj, faj, mivelés stb. alapelveivel ismertessük meg a nagy közönséget.
2. A szüretelésnek jelenben divatozó botrányos hiányait fedezzük fel, pincészetét irjuk le.
3. Szóljunk a kereskedésről stb. Mert: *„Elvesz az én népem, mert tudomány nélkül való".*

— — — — — — — — — — — — — — —

Ha eszmémet helyesli tiszt. barátom, fogjunk minél előbb a munkához.

Pesten, 1868 aug. 3.-án *Somsich Pál.*

* * *

— — — — — — — — — — — — — — —

Ily buzditó, s a tárgyra nézve saját nézeteimmel annyira összhangzó felszólitás nem szorul bokoló szavakra, hanem tettre serkenti fel a munkásságot, melyet a magyar borászat előmozditásának, tehetsége szerint oly szivesen szenteli fel nemzetünk egyik régi s hü napszámosa. Kelt Budán, 1868 aug. 5 én.

Entz Ferenc.

Aki a magyar szőlészet és borászat első harcosait ismerni akarja irásaiból, tetteiből, — szerezze meg a „Borászati" füzeteket 1869—1870, 1871—1872 és 1873. évi számait. Ezekből és Dr. Entz Ferenc és Dr. Málnai Erdélyrészben tett tanulmány leirásából közlök szemelvényeket és már most kérdést intézek a jelen és a közel jövő szőlőbirtokosaihoz, vajjon ezek után is Noah Defonore és Othelloval festik-e be hordóikat, pincéjük nevét, aranyat termő szőlőhegyeiket?!... Óriások után a törpék világa jőjjön-e? A mult évszázad alább leirandó eredményei kiáltva tiltakoznak ily drága clima, talaj szőlőnek való fekvések mellett drágán forgatni, karózni, munkáltatni, pincét felszerelni és holmi direkt termő szeszes folyadékot termelni!

(Folytatjuk)

A borok barna törése.

Ezen kellemetlen borhiba abban nyilvánul meg, hogy barnás csapadék válik ki a borból, ami azt zavarossá teszi. A vörös bornál különösen veszedelmes a baj, mert tönkreteszi a szinét, ill. festőanyagát. Ha jól megfigyeljük sajátságos, csillámló hártyát látunk az ilyen bor felületén. De nemcsak az a baj, hogy zavaros, moslékszerű lesz a barnatöréses bor, hanem az ize is elváltozik.

Okozója egy „oxidáze" nevü, fehérje anyagot tartalmazó, eddig még ismeretlen összetételü vegyület (enzym), ami anyagcsere terméke a legtöbb rothadást okozó gombának, penésznek.

Ahol tehát rothadt volt a szőlő, vagy ahol törkölyön erjesztették a mustot, könnyen felléphet a barna törés és egész biztosan bekövetkezik ott, ahol mind a két baj megtörtént.

A fentiekből mintegy következik a barnatörés elleni preventiv védekezés: a szőlő gyors feldolgozása szüretkor és azonnali sajtolás, különösen akkor, ha rothadt a termés. A második dolog, amit tehetünk a barna-törés ellen: a must alapos bekénezése és lenyálkázása.

Az oxidáze csak akkor csapja ki a törést okozó sárgás-barna anyagot, ha a must, ill. a

* Dezső Miklós, lapunk kedves munkatársa évtizedekre menő gazdag és értékes tapasztalatokkal rendelkezik a szőlészet és borászat terén. E történeti vonatkozásu cikksorozata bizonyára érdekelni fogja szőlősgazda tagjainkat. Nem mulaszthatjuk el a cikk kapcsán felhivni az érdekelt szőlősgazdatársaink figyelmét azon körülményre, hogy Dezső Miklós nyugalomba vonulásának dacára, ugy tervek készitését, mint a szőlőtelepitések munkálatainak végrehajtását ma is vállalja, szerény dijazás mellett. Szerk

© Cluj/Cantacuzino University Library, Cluj

bor nagyobb felületén érintkezik a levegővel. Erjedés alatt nem vesszük észre az oxidáze hatását, mert ilyenkor ugyis zavaros a bor. Erjedés után pedig rendesen magával ragadja a borban lebegő barnás festékanyagot a kiváló élesztő és leülepszik a seprőbe. Ezen a megfigyelésen alapult még egy védekezési eljárás a barna-törés ellen, — de csakis erjedő, fiatal boroknál esz közölhető épp a hiba okozója: az erős szellőztetés. (Szellöztető rózsán át fejtjük be a hordóba a mustot). Ez nem egyéb, mint a barna törés provokálása. T. i. az oxidáze, ami később ben okozott volna bajt utóerjedés alatt kiválik a borból és igy megszabadulunk tőle.

Kevés pincegazdaságban kerül sor azonban, a gyanus mustok szellőztetésére, aminek következménye az, hogy az oxidáze erjedése után csak részben ülepszik le a seprőbe. Mihelyt érintkezik levegővel az ilyen bor (első fejtés alkalmával) ujból fölfrissül a még benne lévő oxidáze és jelentkezik a törés. Zöldes-fehér szinü uj bort (pár nappal fejtés előtt), ami szépen meg van tisztulva, ha üvegbe téve melegebb helyiségben tartunk, kisebb-nagyobb mértékben meg fog sötétedni. Ez még nem baj, mert egy természetes szinelváltozás eredménye a borban lévő festékanyagoknak, oxidáció és fény következtében. De, ha a fenntí bor pár napig üvegben tartva, — azonos föltételek mellett — vörhenyes-barna szinü lesz és tükrét elvesztve, sajátságos töréses ize kiérezhető, vigyáznunk kell: a borunk barnatörésre hajlamos!

Mindenki megteheti a borával ezt a próbát: pénzbe nem kerül. A véletlen azonban egész biztosan megteszi.

Ha meggyőződtünk ilyenformán arról, hogy a borunk barna-törésre hajlamos, — vagy máris barna-töréses — első követelmény, azt zártan, levegőtől mentesen fejteni. Az igy fejtett bort erősen kénezett hordóba engedjük. Annyi ként égessünk el a megtöltendő hordóban, amennyit az csak be vesz. (Hl.-ként 10—12 gr.ként) Radikális kénezés által elpusztitjuk a hiba okozóját, az oxidázet. 1—2 hét mulva megtisztul az ilyen bor a töréstől, de szine még mindig sötét lesz, amit egy erős csersav-zselatin, vagy kazein derítéssel nagyon sikeresen megvilágosithatunk. (4—5 gr. csersav és 8—10 gr. zselatin, vagy 35—40 gr. kazeinpor adagolandó. csürölendő össze a borral Hl.-ként).

Binder József.

Egyleti élet.

Az ujév gazdasági jelszava: alakitsunk gazdaköröket!

Hosszu évek óta az első komoly felhivás ez a falusi földmivelő néphez: *alakitsunk gazdaköröket!* Némaságra kárhoztatta a társadalmi intézményeket hosszu időn keresztül az a körülmény, hogy alapszabályaik nem nyertek jóváhagyást, vagyis helyesebben mondva „jogi személyiségük" ezideig nem volt elismerve és a törvényszéknél bejegyezve.

Ez az akadály most elgördült a gazdakörök alakitásának utjából, amennyiben az *Erdélyi Gazdasági Egylet* alapszabályait a kormány jóváhagyta és most az egyesület már bármely községben létesithet fiókot, mely mint községi gazdakör működhetik a jóváhagyott alapszabály keretein belül.

Azon községek földmivelő kisgazdái tehát, akik haladni akarnak a korral, irjanak egy levelezőlapot az *Erdélyi Gazdasági Egylet* titkári hivatalához, ahonnan a megalakulásra és munkába indulásra vonatkozóan megkapnak minden felvilágositást.

Nehéz napokat él a mezőgazdaság! Az állat és terményárak a magas kivitell vámok miatt alacsonyan állanak már évek óta, a gazda minden szükségletét világpiaci áron szerzi be. Sok az adó, sulyosak a közterhek, drága a napszám. A nyári elemi csapásokat követte a téli árviz, mely elmosta az őszi vetéseket, sok helyen a házakat, állatokat, takarmányt, felszerelést. De minek soroljam tovább nyomoruságunkat? Érzi minden gazda a maga terhének sulyát és a segitő kéz hiányát.

A szervezkedésben rejlő nagy erő nagy dolgokra képes. Szervezkedjünk ezért, minden falu alakitsa meg a maga gazdakörét. Ahol már 20—30 ember össze tud állani, ne késlekedjenek a gazdakört megteremteni, mert a kezdet már az egésznek a fele és követni fogja a kezdeményezőket az egész falu, ha meggyőződik a gazdakör munkájának áldásos voltáról.

A szervezés módját és a dazdakör programját tartalmazó kis füzet az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalánál 5 leiért kapható. Ugyanott, valamint a *„Magyar Nép"* szerkesztőségénél gazdakori könyvtárt szerezhetnek be a gazdák.

Megnyilt tehát a lehetősége a szervezkedésnek! Amire olyan régen vártunk, azt most ne halasszuk továbbra! Az 1926 ik esztendőben legkevesebb 100 uj gazdakör kell, hogy megmegalakuljon az erdélyi községek ezreiben. Kicsiny számot mondunk, hogy ne csatlakozhassunk! Számon fogjuk tartani a szervezett községek földmivelőit és részükre minden elérhető kedvezményt és előnyt meg fogunk szerezni és adni.

Ez a kicsi gazdakori szám az első évben egy kicsiny várat fog képezni, amelynek katonái a gazdakörök tagjai lesznek és rövidesen kiépithetjük velük erőditményeinket is, összeszedhetjük seregeinket, a mezei hadakat és országvilág előtt, mint egy ember kiálthatjuk, hogy *adjátok meg a mezőgazdaságnak, ami a mezőgazdaságot illeti.* A gazdák ujévi jelszavát kiadjuk tehát: Alakitsunk gazdaköröket!

—

Az okleveles gazdák találkozója.

A január hó 23-án Kolozsváron rendezendő gazdabál egyuttal találkozója lesz a gazdasagi akadémiát, tanintézetet végzett és gyakorlati gazdatiszti vizsgát tett gazdáknak.

A bál tartama alatt körülményes volna az egymásra találás, ezért a rendezőség aként határozott, hogy a találkozót egy társas ebéddel köti össze, mely január hó 23-án délben 1 órakor a Nagy Gábor féle (Központi) vendéglő földszinti termében fog megtartatni.

Kérjük az érdekelteket, hogy lehetőleg sziveskedjenek előre jelezni a társas ebéden való résztvételüket, hogy a rendezőség tájékozva legyen a résztvevők száma felől.

Hisszük, hogy ez a találkozó sok kedves emléket fog feleleveniteni a régi jó gazdász életből és a szeretet melege fogja átjárni az egymásra talált öreg és fiatal gazdatársak sziveit.

Minden évfolyamnak meg volt a megbizottja, akinek kötelességévé tétetett annakidején találkozóra hivni az egy évfolyambeli hallgatókat. Kérjük megbizott kollégáinkat, hogy e sorok olvasásakor értesitsék azokat az osztálytársaikat a találkozóról, akiknek holléte felől tudomással birnak, hogy minél nagyobb számban gyülhessünk össze hosszu idők multán ebből a kedves alkalomból.

Örömmel és köszönettel vennők, ha e találkozás kellemes oldalait a hasznossal is összeköthetnők és gazdatársaink a gazdasági élet terén szerzett gazdag és értékes gyakorlati tapasztalataikat akár élőszóval közölnék a társas ebéd alkalmával, akár pedig irásba foglalva átadnák az *„Erdélyi Gazda"* szerkesztőségének, hogy azokat a köz javára és okulására leközölhetnők az *„Erdélyi Gazda"* hasábjain. — A január 23-i viszontlátásig, vagyunk a legszivélyesebb kollegiális üdvözlettel.

Kolozsvár, 1926. január 7-én.

A rendezőség.

—

Felhivás az E. G. E. kötelékébe kapcsolódó gazdakörökhöz.

Az E. G. E. kötelékébe tartozó gazdakörök vezetőségével ezuton van szerencsénk közölni, hogy az E. G. E. az összes kötelékébe tartozó gazdaköröket bejelentette a kolozsvári törvényszékhez fiókjai gyanánt. Amint a fiókok bejegyzése is megtörtént Kolozsváron, románra fordított kész beadványt küld az E. G. E. minden a kötelékébe tartozó gazdakörnek az illetékes törvényszékhez való benyujtás végett a szükséges mellékletekkel felszerelve abból a célból, hogy a fiókok a területükhöz illetékes törvényszéknél is bejegyeztessenek. Kérjük a gazdakörök T. Vezetőségét, hogy addig is az év minden vasárnapjára vonatkozó programmot és egyéb akciók tervét előkészíteni sziveskedjék.

Felhivás azon községek gazdaközönségéhez, ahol még gazdakörök nincsenek.

Az E. G. E. alapszabályai jóváhagyatván, elhárult a gazdazözönség szervezkedésének lehetősége elé görditett akadály.

Felhivjuk ezért azon T. Gazdatársainkat, akiknek a községében ezideig gazdakör még nem volt, hogy ennek megalakitása érdekében az érdekelt érdemes gazdatársakkal megbeszéléseket folytatni sziveskedjenek. Amint a kérdés eléggé érett, forduljanak teljes bizalommal az E. G. E.-hez, ahonnan gazdatársi szeretettel és a legnagyobb készséggel látják el az érdeklődőket minden irányu felvilágositással, ugy az alakuláshoz szükséges formalitásokat, mint a müködési programm összeállitását illetőleg.

—

Tagdijnyugtázás. Az egyesület titkári hivatalához a következő összegek küldetek be a héten:

1924. évre 100 L. tagdijat fizetett: dr. Farkas Ferenc Szászrégen.

1925. évre 100 L. tagdijat fizettek: Szabó Farkas Magyarbikal, Vécsey László Gyér, dr. Farkas Ferenc Szászrégen, Lengyel Béla Vajdakamarás, Szász Dezső Pusztakamarás, Récsey Endre Sülelmed.

1925. évre 50 L. tagdijat fizettek: Heidel Gyula Kolozsvár, Soós Béla Árapatak, Bartha Ferenc Nagyenyed, Gál Lajos Alsógáld, özv. dr. Seyfried Károlyné Kolozsvár.

1925 évre 100 L. pótdijat fizettek: Asztalos Péter Mezősámsond, Sass Béla Árapatak, Szabó Farkas Magyarbikal, Bartha Ferenc Nagyenyed, Gál Lajos Alsógáld, Vécsey László Gyér, Lengyel Béla Vajdakamarás, özv. dr. Seyfried Károlyné Kolozsvár, Szász Dezső Pusztakamarás, Récsey Endre Sülelmed.

1926. évre 100 L. tagdijat fizettek: Horváth Gábor János Magyarbagó, Vécsey László Gyér, dr. Müller Zoltán, Császár Gyula Nagyenyed, Prepeliczay Jenő Szigetvár, Hitelszövetkezet, Gazdakör Nyujtód, Binder József Alvinc, Cseh Zoltán Héjjasfalva, Gáspár János Marosesucs, Schöppner Sámuel Sövényfalva, Eperjesy Béla Mika, Récsey Endre Sülelmed, Deák Mihály Lécfalva, Ugron István Kolozsvár.

1926. évre 50 L. tagdijat fizettek: Heidel Gyula Kolozsvár, Szabó István Gyeke, Pataki András Várfalva, Tankó József Alvinc, Szász Dávid Gyulafehérvár, Király István Nagyszeben.

1926. évre 100 L. pótdijat fizettek: Heidel Gyula Kolozsvár, Szabó István Gyeke,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Horváth Gábor János Magyarbagó, Pataki András Várfalva, Vécsey László Gyér, dr. Müller Zoltán, Császár Gyula Nagyenyed, Prepeliczay Jenő Szigetfalu, Hitelszövetkezet, Gazdakör Nyujtód, Binder József Alvinc, Cseh Zoltán (félévi) Héjjasfalva, Tankó József Alvinc, Gáspár János Marosesucs, Soós Dávid Gyulafehérvár, Bándy Béla Sarmaság, Récsey Endre Sülelmed, Deák Mihály Léczfalva, Ugron István Kolozsvár.

1926. évre előfizettek: Kolozsvári Kaszinó Kolozsvár, dr. Vlád Aurél Szászváros, br. Györffy Lajos Kraszna félévre, Demeter Lajos Sárd félévre.

Irodalmi szemle.

Könyvismertetés.

Az Erdélyi szarvasmarhatenyésztés dolga. Irta: *Dr. Szentkirályi Ákos.* A könyv vezérfonala annak a kérdésnek tárgyalása, hogy szabad-e, helyes-e egy országrész, illetve környék szarvasmarhatenyésztését „hatalmi szóval" egyik fajtáról a másikra terelni vagy pedig a természetes átmenet a helyes — nyitva hagyva még mindig azt a kérdést, hogy nem e helyesebb a meglévő fajtát „tenyészkiválasztással", és megfelelő tenyésztéssel fejleszteni a megváltozott viszonyok által követelt mértékig, illetve azon tul is?!

Fentieket közismert hozzáértésével és rendkivül érdekesen tárgyalja a szerző s nagyon helyesen mutat rá azon körülmény veszedelmes voltára, mellyel a kormány „országos pereátot" kiáit a régi, becses s megfelelő tenyésztéssel bármily irányban hasznositható „erdélyi szürke marhára".

A ma ingadozó középbirtokosokat, valamint a köztenyésztésre befolyást gyakorló tényezőket óva inti, hogy mielőtt eldobnák a régi fajtát, előbb jól gondolják meg, találnak-e megfelelő mást!

A szerző felveti ujra a régi ideát: „az erdélyi szürke marha kitenyésztésével kell megállitani a rohanó árt".

Az eszme szép, de a kivitel nehéz, mert ha nem történt meg az *általánosságban*, akkor, mikor volt *ki, hol* és *mivel*, hogy történjen ma meg?!? Igaza van a szerzőnek a felhozott példákkal, hogy *lehet* s *lehetett volna* méginkább, de ma már csak igazán *erős közakarattal* lehetne azt megcsinálni — bár elismerem, hogy érdemes lenne. — *Ha nem volna érdemes, akkor az erdélyi szürke marha ma már nem lenne!* Ezen állitásomat azzal bizonyitom, hogy a szerző által emlitett „rohanó ár" nem ujkeletü. Volt ez bár nem ilyen mértékben addig is s az erdélyi szürke marha dacolt nemcsak az időjárás viszontagságaival, gazdáinak nemtörődömségével, a koplaltató kosztal, a minden képzeletet felülmuló igazi, baromi munkával — mikor például éjjel legelt és nappal törte a kőkemény ugart — hanem dacolt még a föld egyik legnagyobb urával a „divattal" is! Igaz ugyan, hogy ha kevesen is, de azért váltak az ár ellen jó „gátvetők" — Szentdemeter, Drassó, Radnót, Gorbó, Mezőzáh, Gernyeszeg, Szamosfalva, később Kara, Lándor, Magyarbükkös, Szenterzsébet, Héjasfalva — a Mezőség egy pár tenyészete, — Udvarhelyszék stb. stb. mind a gátan voltak, mint ezt részben a szerző is emliti könyvében, de hol vannak most? Bizony sajnos, egy kicsit a gát alá kerültünk!

Az erdélyi szürke marhát csak jól kell tartani s ugy domborodnak ki egymásután az évezredes koplaltatással elrejtett kincsei, hogy meglepetésszerüen mutassa: „ime, velem is érdemes ám törődni, mert az a másik sem él levegővel."

Visszatérve az egyes lehetőségek kitenyésztésére — erőtermelés tekintetében helyt vagyunk! Hustermelés tekintetében az u. n. „hustartó egyedek képezik az irányitót — s e tekintetben néhai Sperkerünk megmutatta, mit produkál már a 3. generatio.

Hátra volna a tejtermelés. E tekintetben lassubb a haladás annyival inkább, mert ma Erdélyben a *lándori* tenyészeten kivül (Szász József tulajdona) kimondott ilyen irányu tenyészetet nem ismerek.

Én a magam részéről tejelés tekintetében célravezetőnek tartanám a keresztezést, még pedig valamelyik *borzderes* fajta kiváló egyedeivel. Hogy melyikkel?!? Én ha módomban volna, a legnagyobbal, a switzivel probálnám meg s biztosan tudom, hogy még cseppvérkeresztezéssel is sokat nyernék időben.

A keresztezést a szerző sem itéli el teljesen, mikor az egyes vidékek szarvasmarhatenyésztésének *conformitása* érdekében megrajzolandónak tartja Erdély tenyésztési térképét és vidékenként tájfajták, illetve fajváltozatok tenyésztését javasolja *tisztavérben*, vagy *keresztezéssel!*

Könyvének végére köztenyésztési javaslatokat tesz, melyeket azért nem iktatok ide, hogy olvassa el mindenki a könyvet s ne csak olvassa, hanem szóljan is hozzá szaklapjainkban, mert az idők szava erre int, nehogy gyermekeink követ vessenek ránk.

A könyv megrendelhető az *„Erdélyi Gazdá"* nál, Cluj—Kolozsvár, Str. Mureşan, (v. Attila u. 10.) Ára 15 leu.

Camarasul—Pusztakamarás, 1926. jan. 5-én.

Szász Ferenc

Kisebb szakközlemények.

A gyors füstölés. A gyors füstölés Amerikában igen általánossá vált és erről a módszerről akarjuk közölni egy német szaklap véleményét. Bármennyire is hivei vagyunk a haladásnak az iparban, — irja a német ujság — mégis valamely uj módszer elfogadását csak akkor javasoljuk, ha az a mi viszonyaink között is előnyös. A füstölés azon alapul, hogy maga a füst konzerváló anyagot tartalmaz. Az amerikaiak a konzerváló anyagot vegyi uton állitják elő és ezzel kezelik a hust. Tájékoztatás végett ilyen gyors füstölési eljárást közlünk: 10 rész kreozotot és borókaolajat keverünk 100 rész faecettel és üvegekbe töltjük. Használatkor e folyadékból egy részt 10 rész vizzel higitunk, a husdarabokat nehány pillanatra ebbe a folyadékba mártjuk. Erre 36—48 óráig száritjuk a hust. Ennek a módszernek az a hibája, hogy csak a hus felületére hatnak az antiszeptikus szerek. Zamatja nem jó az igy füstölt husnak, vagy nem olyan jó, mint a szokásos füstöléskor. Mi, legjobb, ha megmaradunk az eddig alkalmazott szakszerü füstölésnél. Ennek a szabályaira ügyeljünk, jó bükkfaforgácsot használjunk. Ne tartson sokáig a tüstölés; nehogy a sonka vagy füstölt hus száraz legyen.

Istállózásra kerültek a juhok, tehát egy tömegben állandóan a gazda szeme előtt vannak és megfelelő alkalom kinálkozik a mételykórral való fertőzöttség megfigyelésére. A mételykór tünetei a nyakmirigyek duzzadtsága, a szem fehérének sárgasága, a juhok étvágytalansága és lefogyása, végül a gyapjú tincsekben való hullása és a juhok elpusztulása. E bajtól 3 nap alatt megmenthetjük juhainkat Distoltal való kezelés által. A Disztol minden gyógyszertárban kapható.

Délamerikai „nagy szamár". A délamerikai államokban élő spanyolnyelvü népek, — régi hazájukból, Spanyolországból — magukkal hozott szokás alapján, nagy előszeretettel tenyésztik a szamarat. A szamarak azonban itt a gazdag talajon, a jó takarmányozás és tenyészkiválasztás miatt, nagy és széptestüvé fejlődnek és ló nagyságot érnek el. A szamarat főkép öszvérek előállitására használják, mivel az öszvér nálunk igavonó állat.

Ily óriás szamarakat láttam a háboru előtt Hamburg mellett Stellingenben, a Hagenbeck-féle állatparkban (annál a Hagenbecknél, aki a főváros állatkertjét rendezte be), az istállóban magas deszkapalánkkal elkeritett boxokban voltak ezek a Délamerikából akkoriban importált óriás szamár csődörök, melyek között voltak 170 cm. magasak is, tehát olyan nagyok, mint nálunk egy magas ló. A nagytestü szamár mellet közepesnél magasabb termetü kocsis egész kicsi legénynek tünik fel.

Ez a körülmény is mutatja, hogy milyen nagy jelentőséggel bir az állatok jó gondozása és táplálása. dr.

Vegyes közlemények.

Minden községben egy gazdakör. Ez legyen a gazdatársadalmi szervezkedés vezéreszméje az 1926. esztendőben. Az Erdélyi Gazdasági Egylet jogiszemélyiségének elismerése lehetővé teszi az épitő munkát. A régi gazdakörök ujból megkezdhetik munkásságukat, ha az E. G. E. kötelékébe kapcsolódtak, az uj alakulatok pedig az E. G. E.-től minden irányban dijtalanul kaphatnak felvilágositást, hogy az E. G. E. alapszabályainak keretein belül hogyan müködhetnek mint az egyesület fiokjai. — Ne legyen egy köztség sem, mely 1926-ban nem alakitja meg a gazdakörét, mert szervezetlenül széthullunk, elpusztulunk, haladni csak megállás nélküli céltudatós kitartó munkával fogunk.

A gazdabál meghivói a báli rendezőség e héten postára adta. A gazdabál január hó 23 án este 9 órai kezdettel Kolozsvárott a Nagy Gábor-féle szálloda összes termeiben fog megtartatni. A díszes kiállitásu meghivó magában foglalja a fővédnökök, védnökök, diszelnökség, elnökség és tisztikar, valamint a rendezőség tagjainak névsorát. A művészies kivitelü meghivók cimlapját Filep Sárika tervezte. A meghivóval egyidejüleg a tisztelet-jegyek is kiküldettek, amelyeknek megváltási dija az E. G. E. titkári hivatala cimére beküldhető. Mint lapunk más helyén is közöltük 23 án délben 1 órakor ugyancsak a Nagy Gábor szálló éttermében az okleveles gazdák (akadémiát, tanintézetet végzett és gyakorlati vizsgát tett gazdák) találkozót rendeznek amelyre külön meghivó nélkül ezuton hivatnak meg az érdekeltek. Az előjelekből itélve úgy a találkozóra, mint a bálra a vidékről igen számosan fognak Kolozsvárra jönni.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület őszi közgyülését december 22 én tartotta meg. Az ülésen megválasztatott 1931. dec. 31 ig terjedő megbizatással az elnökség, a 16 választmányi tag és a 3 számvizsgáló és lemondás folytán megüresedet 1928. dec. 31-ig tartó mandátummal egy választmányi tag. Elnökké választatott ifj. *Ugron* Ákos, alelnökökké *Elekes* Dénes dr. és Sz. *Szakáts Zoltán*, választmányi tagokká Balássy Sándor, Biró Dénes, Bokor Ferenc, ifj. br. Daniel Lajos, Gagyi László, Gyarmathy Dezső dr., Kakucs Ferenc, Pálfi Áron, Sándor Albert, Sebesi János dr., Szabady Tivadar, Sz. Szakáts Péter, Szombatfalvy Lajos, Tót Károly, Ugron János, Ugron Zoltán és Gál József; Számvizsgálókká Daróczy Miklós, Simó Mátyás és Simó János. A közgyülés felhatalmazta Elekes Dénes drt., hogy a segesvári mezőgazdasági kamarába a kamara elnöksége által arra felhivatván tanácskozó tagként belépjen.

Január 15 én lép életbe a CFR tarifaemelése. A legutóbbi minisztertanács jóváhagyta a CFR által javasolt tarifaemeléseket, amelyek január 15 én léptek életbe. Az emelés 15 százalékos, ezzel szemben az export szállitmányok 50 százalékos külön illetékét 30 százalékra szállitották le. Ugyanily arányban mérsékelték az expressz-vonatok személyjegyeinek árát is.

Átszervezték a megyéket. Az uj közigazgatási törvény végrehajása jelentős változásokat hozott a megyei prefekturák ügyvezetésében. Január elsejével megkezdődött az átszervezés: a statisztikai, a mértékhitelesitő hivatalok, a

BCU Cluj / Central University Library Cluj

a tanfelügyelőség, a közegészségügyi, állategészségügyi és pénzügyi hivatalok a vármegyei ügyvezetés irányitása alá kerültek.

Felhivás a tagdijak befizetésére! Alapszabályaink értelmében az egyesületi tagdijak befizetése minden év január hó 1 én válik esedékessé. Kérjük ezért Tisztelt Tagtársainkat, hogy a költséges felszólitások bevárása nélkül sziveskedjenek e hó 30-áig postára adni tagdijaikat, mert egyesületünknek sulyos anyagi kötelezettségei vannak ugy a lap fönntartásával, mint az egyesületi iroda adminisztrációjával kapcsolatban, amely kötelezettségek fedezetére a tagdijak szolgálnak. Hátralékos tagjainkat különösképpen kérjük, hogy kiméljék meg önmagukat, valamint egyesületünket is az ügyvédi felszólitás küldésétől és hátralékaikat a folyó évi tagdijukkal együtt sziveskedjenek haladéktalanul elküldeni. Emlékeztetőül közöljük, hogy az egyesület évi tagdija 100 lei, az Erdélyi Gazda pótdija külön 100 lei, összesen tehát 200 lei. A pártoló tagok tagsági dija 50 lei, a lap előfizetési dija a pártoló tagok részére is 100 lei. Egyesületünk ügykezelésében a legmesszebbmenő takarékosságot kell bevezetnünk, miért is a jövőben a tagdij fizetéseket mindenkor az Erdélyi Gazdában fogjuk nyugtázni. A takarékossági elvek szem előtt tartásával kérjük Tisztelt Gazdatársainkat, hogy tekintettel a tetemesen fölemelt postai bélyegilletékekre, levelezések alkalmával sziveskedjenek mindenkor a megkeresés mellé válaszbélyeget csatolni.

Az uj cukorrépamunkás szerződésekről szóló közleményünk nyomán egyik tagtársunk — akinek a szerződése egyébként irányadó szokott lenni — lapzártakor értesit, hogy 70 kat. hold répa miveiésére kötött szerződést a munkás vállalkozóval a tavalyi 3700 Leivel szemben 4200 Leiért kat. holdanként, a munkás szerződés egyéb feltételeinek változatlanul való hagyása mellett. Tehát eszerint nem egészen 14% kal magasabb összegben állapitatott meg a bér, ugy, amint ezt lapunk mult számában is méltányosnak és igazságosnak jeleztük. Ismételten is szükségesnek tartjuk figyelmeztetni gazdatársainkat, hogy e határt ne lépjék tul, mert sem a cukorárak, sem az időközi drágaság nem indokolják a fentinél magasabb összegek fizetését.

Hunyadmegyei árvizkárok összeirása. Hunyadmegyében az árviz a vetésekben 98 millió kárt okozott körülbelül. Ez pedig óriási hányadát képezi az őszi vetések értékének, mert Hunyad megyében kevés a szántóföld és területének nagyobb részét erdőségek boritják. Constantinescu földmivelésügyi miniszter dévai tartozkodása alatt megtekintette az ársujtotta területeket. A földmivelésügyi miniszter utasitotta a szászsebesi erdőkerületi főfelügyelőt, hogy a vármegye prefektusával helyi bizottságokat alakitsanak és sürgősen állapitsák meg a lakosság épület- és különösen tüzifaszükségletét. Kimutatásaik alapján az anyagi eszközökkel egyáltalában nem rendelkezők ingyen; a kevésbé sulyosan károsultak pedig 50 százalékos árredukálással, két évre terjedő részletfizetésre kapnak fát. Továbbá a többi kár megállapitásra járásonként bizottságok alakulnak.

Svájc eltörölte a beviteli tilalmat. 1926. január 1-étől fogva a svájci szövetségtanács az összes behozatali tilalmat feloldotta. Ezidőponttól kezdve Svájcba mindenféle áru minden különleges beviteli engedély kikérése nélkül bevihető. Romániára nézve ennek a tilalomnak megszüntetése főkép a faexportálásnál rendkivül jelentőségü. Később azonban az *élőállat- és tojás*-exportnál is rendkivüli jelentőségüvé válhatik.

Szegődménylevelek kaphatók az E. G. E.-nél. Több oldalról merült fel az a kivánság, hogy a gazdaközönség gazdasági nyomtatványszükségletéről gondoskodjék az E. G E. Ezen kivánalomnak eleget teendő, az egyesület szegődménylevelet nyomtatott. A szegődménylevél való az alkalmazott alkalmazási feltételeinek felsorolására, a kivett járandóságok feltüntetésére és az átadott tárgyak leltározására. Ezek ára darabonkint 3 L. Megrendelhető az E. G. E. titkári hivatalában. (Kolozsvár, Attila-utca 10.)

Paprikamalom Erdélyben. Erdély mintegy hatezer métermázsa paprikát importál Magyarországból, körülbelül 60 millió lei értékben. Egy nagyváradi konzorcium tervbe vette, hogy egy paprikaőrlő malmot állit föl. Az érdekeltséget temesvári és aradi körökkel bővitették ki ujabban és ha a szükséges tőkét sikerülni fog előteremteni, az esetben Erdély egyik jelentős kertgazdasági terménye a belföldön megfelelő elhelyezésre fog találni, minek nyomán a paprikatermelés fellendülését várhatjuk.

Autorizált likörgyárnak Kolozsváron körzete folyó hó 5 én ülést tartott, amelyen elhatározták; hogy a szindikátus tagjai ezután csak tiszta seprő- és szilvapálinkát hoznak forgalomba, amelyeknél az előirt foktartalmát szigoruan betartják, azaz a seprő 40 és 45 fokos, a szilvapálinka 25 és 40 fokos lesz. A törvény értelmében ezután „Cognac" névvel csak tiszta borpárlatot hoznak forgalomba, mig a finomitották szeszszel „vágott cognacot „rachiu de vin" névvel látják el.

PIAC.

Országos vásárok.

1926 január hó 25 én Aranyoslóna, Bánffyhunyad, Bereczk, Gyulakuta, Lajosfalva, Nagyenyed, Rózsnyó, Szászkeresztur, Székesut, Szentbendek, Turcz. — 27-én. Bátos, Borosjenő, Erzsébetváros, Oláhtoplicza, Szalárd. — 28-án. Hodos, Mikeszásza, Székelyhodos. — 29-én. Szászsebes, Zám. — 30 án. Kürpöd, Opécska. — 31 én. Barót, Ditró, Etéd, Ujszékely.

A székelyudvarhelyi országos állatvásár 16—17-én zajlott le nagy hóesés és hidegben. Az árak: I. rendü fejős tehén borjúval, jobb 8—12000 lei. I. rendü borjú 4-6 hetes vágni való 800—1500 lei. I. rendü borjú 1 éves 2500 leiig. I. rendü borjú 1—2 évesig 4000 lei I. rendü borjú 2—4 évesig 7—9 ezer lei. a borjúk majdnem mind gazdát cseréltek a tehenek közül csak a jó tejelőt vették. Ökrök közül vásárlás kevés volt és hizlalva alig okulva a mult évi gyenge keresleten. — Jármos ökör párja átlagosan 16—18 ezer lei volt vétel kevés történt. A kirakó vásár 21 én zuhogó esőben gyenge volt — ugyanúgy és akkor a sertés vásár is. A helyi mészárosok vettek pár hizót átlagos ár kg.-ja élősulyban 32—34 lei volt, a 6 hónapos tartatni való süsdök 1000—1200 leiért cserültek gazdát.

A belföld gabonapiac drágább lett, mert készáruban a szállitási akadályok miatt mindenütt nagy hiány van és mert a vasuti fuvardijak 15% os emelése szintén drágitólag hat. Exportról szó sem lehet, egyrészt, mert az árak a belföldön is kezdenek a világparitáshoz közeledni és ehez még jönnek azután a kiviteli vámok, másrészt a viziutak még mindig használhatatlanok. Buzában a kinálat igen gyenge, a kereslet viszont erős. Árak per métermázsa ab feladóállomás: buza Erdélyben 940—950 lej, Bánátban ugyanannyi. Takarmányárpa változatlan, sörárpa szilárdabb, barcasági 720 lej, moldvai 700 lej. Zab élénkebb. Erdélyben 530—540 lej, Bánátban 520—530 lej. Rozs Nagykároly vidékén 630—640 lej, Bánátban 620—630 lej, Erdélyben 650—660 lej. Kukorica Erdélyben 460—480 lej, kolozsvári paritásban 500—520 lej, Bánátban készáru 415 lej. Bab 450—480 lej, kendermag lanyha 600—620 lej. Lenmag 1250—1300 lej tökmag változatlan. Napraforgómag szilárdabb 720—730 lej. Burgonya is szilárdabb, ár 140 lej, napraforgóolaj pogácsa 600—620 lej, lóhere, minőség szerint 35—45 lej, repce változatlan. Korpa promptáru 320—330 lej. A gabonaárak emelkedése folytán a kolozsvári lisztárak a következőkép alakultak: 0 ás liszt 15.75, föző 14.75, 5 ös 13.75, szitált kukoricaliszt 7.80, szitálatlan 7 lej.

Az erdélyi állatvásárokon a felhajtás majdnem szünetel. — A kolozsvári országos vásáron mindössze 1800 darab marhát hajtottak fel, ebből 300 darab ökör és 200 darab bivaly. A I-a beállitani valo ökörért, élősulyban, per kg. 16—20—22 lejt fizettek minőség szerint, vágóökörért 14—17 lejt, vágótehén 12—14 lej, növendékmarha 15—16 lej, vágóbivaly igen gyenge kereslet mellett 10—12 lej.

Szeszárak: Az ár Kolozsváron nagyban 50 lej, kicsinyben 53—54 lej. Mivel a kukoricadrágulás tovább tart, nem valószinü, hogy az árak esni fognak. Szilvapálinka változatlan ár mellett még mindig szilárd. Borseprő ismét 85-re emelkedett.

Borárak: A bor teljesen üzlettelen. Nem szállitanak és fogyasztás elenyészően csekély lett. Mindamellett inkább az árak emelkedésével kell számolni, mint az esésével.

Benzinárak ab Kolozsvár: könnyü 15, közép 13 50, nehéz 12·50 lej. Azonban ezek az árak csak névlegesek, mert nagyobb mennyiségü benzint semmi pénzért sem lehet kapni. Világitópetroleum kétszeresen finomitott 5·25—5·50.

Apróhirdetések.

Máv. legmodernebb cséplők, aczélkerettel, golyóscsapágyakkal, párositva 10 légkörnyomásra engedélyezett hullámos tűzszekrényü gőzgépekkel, Máv benzinlokomobillal, Astra benzinlokomobillal vagy Fordson-traktorral több évi részletfizetésre. Sokszor alkalmi üzletek, cserelüzleteket is csinálok, kérjen árajánlatot. Állandó gépkiállitás. Erdely legnagyobb mezőgazdasági gépüzlete. Bartha Árpád Géposztálya Sepsiszentgyörgy—Sft. Gheorghe. 3869.

Szőlőhöz jól értő ispánt keresek. Br. Bánffy Dániel Fugad up. Nagyenyed. 3877.

Szavatolt, szorgalmas **szőlőkezelőt** keresek, ki gyümülcsös kezelését is érti. Fizetési igényeket és bizonyitvány másolatokat kér Lszár László Illa—Marosilye. 3884

Fél kg. gyapju, vagy két kg. sajt árával megmentheti birkáját a pusztulástól!

A Kolozsváron 1924-ben tartott orsz. tenyészállatkiállitáson nagy aranyéremmel kitüntetett

„DISTOL"

biztosan meggyógyitja mételykóros juhait és szarvasmarháit!

A „DISTOL"

Kezelése egyszerü! — Biztos a gyógyulás!

Kapható:

GERGELY FERENC Utóda cég

drogueriájában

Cluj—Kolozsvár.

Lerakatok: Gea Krayer drogueriájában Temesvár. — Dávid János Marosvásárhely. — Farkas István Nagyvárad. — Krafft és Hubert drogueriájában Brassó. — Továbbá kapható bármely gyógyszertárban.

Ne várjon addig, mig állatja leromlik! 3867

Szőlőoltvány telep és faiskola

„Transsylvania"

Aiud—Nagyenyed, jud. Albainferioara.

I. o. Szőlőoltvány minden fajtában.

Alma, Körte. Birsalma-, Kajszin-, Őszibarack-, Rózsa-fák.

Árjegyzék kivánatra ingyen. 3381

Nyomatott Minerva R.-T. könyvnyomdai műintézetében Cluj—Kolozsvár, Brassai-utca) 5. szám